Peter Hiort Lorenzen

Forord til den elektroniske udgave

Dette biographiske verk av **Hans Rudolf Hiort-Lorenzen** (1832-1917) er digitalisert 2015 av det Konglige Bibliotek i Kjøbenhavn og tilpasset for Projekt Runeberg i juni 2106 av Ralph E.

Særtryk af „Illustreret Tidende".

Peter Hiort Lorenzen,

Af

H. R. Hiort-Lorenzen.Peter Hiort Lorenzen.

Født. den 24. Januar 1791.

Af H. R. Hiort - Lorenzen.

„Han vedblev at tale Dansk". — Den yngre Slægt vil vanskelig kunne forstaa, at dette kan være Adkomst folen Mand til at faa Plads blandt vort lille Lands historiske Personligheder. Og dog er det saa. Naar Peter Hiort Lorenzens Navn nu tindes i enhver Fædrelandshistorie, da er det ene, fordi „han vedblev at tale Dansk". Der er nu forløbet et Aarhundrede, siden han kom til Verden, og da „Illustreret Tidende" i Dagens Anledning vil bringe hans Portræt, der findes paa det kgl. Billedgalleri, malet af lians Søsters Mand, Professor C. A. Jensen, har jeg gjærne benyttet Lejligheden til at sætte min Fader et Eftermæle. Der vil deri altid findes noget nyt selv for de kyndigste Læsere.

Peter Hiort Lorenzen var af sundvedsk Bondeæt og fødtes den 24. Januar 1791 i Haderslev. Hans Fader var Ridefoged i Gram Herred Thomas Lorenzen, født den 2. Maj 1754 paa Gaarden Hjortholm paa Kegenæs, død den 16. April 1834 som Justitsraad, Ridder af Dannebroge og Dannebrogsmand, Amtsforvalter i Haderslev Østeramt. Hans Moder var Martha Hiort, født den 13. Februar 1770, død den 22. November 1842, Datter af den i Horsens fødte Raadmand Peter Hiort i Haderslev.

Medens alle hans Brødre gik den studerende Vej, var Peter Hiort Lorenzen allerede fra Barndommen af bestemt til at skulle overtage sin Bedstefader Peter Hiorts omfat-2

tende Handelsforretning med Sukkerraffinaderi, og i den Retning gik derfor hans Opdragelse. Efter i nogle Aar at have gaaet i Flensborg Latinskole, lik han sin Uddannelse som Kjøbmand hos den rige Kjøbmand Stuhr i samme By, og allerede i 1815 etablerede han sig i Haderslev.

Udrustet med en rig Fond af Kundskaber, besjælet af en glødende Kjærlighed til Frihed og til alt ædelt og skjønt, kastede kan sig allerede i en ung Alder ind i det offentlige Liv, saaledes at han, da den ny Frihedsbølge skyllede ud over Evropa som Dønning fra Julirevolutionen 1830, stod rede til at tage en fremragende Andel i den Kamp for Samfundsforbedringer og for Opnaaelse af borgerlig og politisk Frihed, som i hine Aar blussede op i alle Dele af det danske Monarki, tidligst og hidsigst i Holsten og Slesvig. Hans publicistiske Virksomhed daterer sig fra Aaret 1830, og det er en betydelig Række af Afhandlinger, man fra dette og de nærmest paafølgende Aar fineler fra hans Haand i Bladene „Lyna" (Haderslev), „Eckernförder Wochen-blatt" og „Kieler Correspondenzblatt", alle gaaende ud paa Ræformer paa kommunale og toldpolitiske Omraader, som Eftertiden har set realiserede. Den politiske Bevægelse, som UweLornsens Skrift „Ueber das Verfassungswerk in Schleswig-holstein" 1830 havde vakt i Hertugdømmerne, flk dog først Kraft, da Stænderinstitutionen traadte i

Live. Strax ved det første Stændervalg betragtedes Lorenzen ikke alene af sine politiske Venner og den offentlige Menings Ledere som selvskreven til at tage Sæde i den ny Forsamling, af hvilken man ventede sig saa store Frugter, men han stod ogsaa allerede den Gang i det menige Folks, baade Borger- og Bondestandens Øjne paa Grund af sin Iver for disses Vel saa højt, at han med overvældende Flertal valgtes i Haderslev, uagtet han paa Grund af sine stærkt fremtrædende demokratiske Tendenser var kommen i en vis Opposition til den den Gang meget formaaende Embedsstand, hvis Vilkaarlighed han stedse var rede til at bekæmpe.3

I de to første Stænderforsamlinger i Slesvig, der forløb forholdsvis rolig, stod Lorenzen blandt cle forreste i Rækkerne af det liberale Parti, som attraaede en nøje Sammenslutning af Slesvig og Holsten for ad den Vej at naa til den konstitutionelle Frihed, som de holdt for uop-naaelig i Forbindelse med Danmark; paa Hertugdømmernes Løsrivelse fra Kongeriget tænkte den Gang endnu ingen, i alle Fald ikke højt. Det af Ridderskabet og Embedsstanden bestaaende konservative Parti under Hertugen af Augustenborgs Ledelse vilcle ligeledes have de to Hertugdømmer forenede i Personalunion med Danmark, men de hadede og frygtede Friheden. Denne Modsætning mellem Frihedstrang og Absolutisme traadte stedse stærkere frem, efterhaanden som cle konstitutionelle Restræbelser vandt Kraft i Kongeriget, og da nu ogsaa de liberale Holstenere — de saakaldte Ny - Holstenere — begyndte at opgive Slesvig for saa meget lettere at kunne fremme Folkefriheden i Holsten, blev P.H.Lorenzen, der i disse Aar var udsat for den mest haardnakkede Forfølgelse og Mistænkelig-gjørelse fra Hertugen af Augustenborgs Side, lidt efter lidt trængt bort fra det Stade, han hidtil havde indtaget. Han havde faaet Øjnene op for, at den virkelige Folkefrihed kun kunde komme fra Nord, hvor Landets bedste Mænd kæmpede for den, aldrig fra Syd, hvor den kun var et Skjærmbrædt for personlige Intriger og Magtsyge. Alligevel kostede det ham en haard Kamp at bryde med mangeaarige politiske Venner, og den lange Erklæring i „Lyna", hvori han den 14. August 1840 nedlagde sit Mandat som Stænderdeputeret, bærer kjendelig Præg deraf. „Min offentlige Virksomhed", skrev han, „har i Hovedsagen været rettet paa at opnaa virkelig Folkefrihed, paa at erhverve en Forfatning, som indeholdt alle de Garantier, der kunde beskytte Folket, og som sikrede alle Klasser af Folket en Repræsentation, der ikke tillod noget Slags Aristokrati at opnaa Indflydelse eller Overvægt . . . Jeg er nu kommen4

til den Overbevisning, at en Forfatning i Lighed med den norske er ganske umulig at opnaa i Forening med Holsten, og at den, selv om Holsten vil, aldrig kan faa praktisk Gyldighed paa Grund af dets Forhold til det tyske Forbund. Og selv om der var en Mulighed for, at. Slesvig kunde faa en anden Forfatning sammen med Holsten, saa tror jeg dog, at den kun da vilde blive til Sandhed, naar Slesvig blev indlemmet i det tyske Forbund: men til at virke derfor vilde jeg aldrig kunne beslutte mig." Som Følge heraf deltog P. H. Lorenzen ikke i Samlingen 1840, men Aaret efter valgte Byen Sønderborg ham til Deputeret.

I disse Aar kom han i et stedse inderligere Forhold til de Borgere og Bønder, som efterhaanden fik Øjnene op for den fra Syd truende Fare for det danske Sprog. Den nu levende Slægt, for hvem Tysk er et saare fremmed Sprog, næsten mere fremmed end Fransk og Engelsk, vil have Vanskelighed ved at forstaa den uhyre Forskjel mellem da og nu. For et halvt Aarhundrede siden stod det tyske Sprog, i Særdeleshed her i Hovedstaden, jævnbyrdigt med det danske. Her fandtes en stor Mængde tysktalende Embedsmænd i de højeste Regeringskontorer, Tysk var Omgangssproget i mange af Selskabets fornemste Kredse, fra hvilke enhver, der ikke talte Tysk, var udelukket. Ogsaa ved Hoffet taltes der meget Tysk. Var Forholdet saaledes her, maatte det naturligvis være langt værre i Slesvig, hvor hele den verdslige Embedsstand var tysk, hvor næsten alle Præsterne var tyskdannede, medens ethvert Spor af dansk Undervisning var udryddet i Kjøbstæderne. Folket var i Aarhundreder blevet vænnet til denne Tilstand, og der maatte en stærk aandelig Bevægelse til for at vække det til Bevidsthed om Modersmaalets nedværdigende Kaar. Derfor maatte de danske Slesvigeres af Tidsaanden vakte Trang til større borgerlig Frihed ganske naturlig føre dem til Modstand mod den sproglige Undertrykkelse, de tidligere ikke havde følt. Jo mere det mundtlige Ord flk Betydning5

i Drøftelsen af de offentlige Anliggender, des klarere gik det op for Folket, at Modersmaalet var den rette Tolk for Tanken. Man havde fundet sig i, at Embedssproget var tysk, men med clet konstitutionelle Liv traadte den nationale Modsætning, der før den Tid næppe var bleven følt af den menige Mand, frem med fuld Skarphed. De

første ydre Kjendetegn paa, at et nationalt Liv begyndte at røre sig blandt de danske Slesvigere, viste sig i Kong Frederik den sjettes sidste Regeringsaar ved de to danske Blade „Frejas" og „Dannevirkes" Fremkomst i Aabenraa og Haderslev. Indtil da havde Borger og Bonde i Slesvig været henvist til tyske Aviser, og af dansk Læsning kjendtes næppe stort andet end Bibelen og Salmebogen ved Siden af de enkelte tarvelige Lærebøger i de Landsbyskoler, hvor der endnu gaves dansk Undervisning.

De to første Aar af Christian den ottendes Regering-forløb dog forholdsvis rolig. I Syd sluttede Aristokratiet og de liberale Slesvigholstenere sig sammen om Planen til Monarkiets Sønderlemmelse, i Nord samlede det danske Parti, ledet af P. H. Lorenzen og Laurids Skau, Kræfter til den næste Kamp i Stænderforsamlingen. Da kom, den 24. Marts 1842, som et Lyn fra klar Himmel, Prinsen af Augustenborgs Udnævnelse til Præsident i den slesvigholstenske Regering paa Gottorp og til Statholder, og Dagen efter til kommanderende General i begge Hertugdømmerne. „Oprørets Udbrud er nu kun et Tidsspørgsmaal", udbrød P. H. Lorenzen ved Budskabet herom. Faa Dage efter maatte Grev Otto Moltke vige som Kancellipræsident, efterfulgt af Grev Joseph Reventlow - Criminil, samtidig med at Broderen Grev Heinrich Anna R.-G. afløste Krabbe-Charisius som Udenrigsminister. Disse skæbnesvangre Forandringer vakte paa en Gang jublende Glæcle hos Slesvigholstenerne og den dybeste Sorg hos de danske Slesvigere, som nu følte sig forladte af deres Konge og henviste til deres egne Kræfter, endnu kun svagt støttede af de i Kongeriget for6

deres Sag vaagnende Sympatier. Et af Prinsen af Augustenborgs første Skaktræk var at berøve Haderslev By dens Garnison, det holstenske Landsenerregiment, hvis Officers-korps hidtil dog havde holdt de tyske Embedsmænd og de talrige tyske Advokater Stangen, til hvis terroristiske Herredømme Byen efter Garnisonens Bortgang helt var prisgiven.

Under mørke Auspicier traadte Stænderne sammen i Slesvig den 12. Oktober 1842; af de 37 Medlemmer sluttede kun 6 sig til Lorenzen, nemlig Gaardejer Posselt fra Kjøben-hoved, Gaardejer Nis Lorenzen fra Lilholt, Tingskriver Jepsen fra Ringenæs, Agent Jensen og Kjøbmand Nielsen fra Flensborg og Amtsforvalter U. A. Holstein fra Ærø, hvilken sidste dog strax flk sit Valgbrev kasseret. Der var altsaa kun 6 Danske mod 30 Slesvigholstenere. Grev Joseph Reventlow-Crim in il var udnævnt til kgl. Kommissarius? Professor N. Falck fra Kiel valgtes til Præsident. Det varede ikke mange Dage, før Modsætningen fremtraadte med fuld Skarphed, fremkaldt ved de mange yderliggaaende Forslag i slesvig-holstensk Aand: om den slesvigske og den holstenske Stænderforsamlings Forening, om Adskillelse af Hertugdømmernes Finanser fra Kongerigets, imod Oprettelsen af en Filial af Nationalbanken i Flensborg, imod Rigsbankberegningen, om Afskaffelsen af Mærket „Dansk Ejendom" paa Skibene og Indførelsen af et særligt: „Schleswig-Holsteinisches Eigenthum" , om Indførelse af et slesvig-holstensk Flag o. s. v., og Lorenzen var saa godt som ene om at bekæmpe alle disse Forslag. Striden blev Dag for Dag haardere, Slesvigholstenernes Hensynsløshed over folden ene Mand, der vovede at trodse dem paa ethvert Punkt, udartede efterhaanden til personlige Fornærmelser, og da Lorenzen ingen Støtte fandt hverken hos den kgl. Kommissarius eller hos Præsidenten, besluttede han efter Raadførsel med sine Meningsfæller at gribe til det sidste Middel for at stille „Kjendsgjerningernes Majestæt" imod7

Fortyskningspartiets Usurpation ved at tale Dansk, som var hans og 200,000 Slesvigeres Modersmaal.

I alle de fire Stænderforsamlinger 1836, 1838, 1840 og 1842 var der hidtil alene blevet talt Tysk; endog Bonden Nis Lorenzen fra Lilholt havde talt Tysk. Det danske Sprog havde været i den Grad tilsidesat, at ingen havde tænkt sig Muligheden af, at det kunde lyde i Stænderforsamlingen. Vel udkom Stændertidenden ogsaa med dansk Text, oversat af danske Hjælpesekretærer, ligesom Kongens Lovforslag forelagdes med baade tysk og dansk Text; men til denne sidste blev der ikke taget mindste Hensyn. Alle Betænkninger afgaves paa Tysk, og det danske Sprog ringeagtedes i den Grad, at den af Kongen udnævnte Kommissarius vovede at erklære, at han ikke forstod Dansk, uagtet han bode i Kjøbenhavn. Man havde i Nordslesvig hidtil end ikke drømt om en Forandring i denne nedværdigende Tilstand, som heller næppe nogen i Kongeriget havde skjænket en Tanke, i den Grad havde man her vænnet sig til at tale om „de tyske Hertugdømmer". At henved Halvdelen af Slesvigs Befolkning talte Dansk, laa saa fjærnt fra det danske Folks Bevidsthed, at mange næppe vilde tro deres egne Øren, da

Kjendsgjerningen forelaa.

Det var hen imod Slutningen af Mødet den 11. Novbr. 1842, efter at Stænderne efter en Række voldsomme Debatter med 28 Stemmer (deriblandt Hertugen af Augustenborgs) mod 6 havde vedtaget Udslettelsen af Mærket „Dansk Ejendom" paa Skibe fra Hertugdømmerne, at P. H. Lorenzen forlangte Ordet og talte Dansk. Stændertidenden indeholder intet om, hvad han sagde, der staar kun: „Den Deputerede fra Sønderborg talte Dansk"; „Deputeret Lorenzen fra Haderslev blev vecl i det danske Sprog" o. s. fr. endnu 3 Gange; men om hvad der passerede, foreligger der kun et. hidtil utrykt, den 13. November dateret8

Brev fra Lorenzen til hans Broder, Adjunkt Carl Lorenzen i Sorø — min Moder modtog mundtlig Beretning af Nis Lorenzen, som rejste hjem strax efter Mødet — hvori han skriver:

„I Forgaars gik jeg over Rubikon. Mit Maadehold har hidtil ikke ført til andet, end at mine Modstandere Dag for Dag blev giftigere. I den sidste Tid indkom der næsten hver Dag ny fornærmelige Forslag, ved hvis Motivering Tiedemann, Gülich, Lübbes, Beseler og andre overbød Holsteneren Löck. Falck var aabenbart Ophavsmanden og sammen med Kommissarius fuldkommen enig om den hele Historie. Selv blev jeg skammelig insulteret af Tiedemann, hvorfor Falck vel kaldte ham til Orden, men samtidig under et intetsigende Paaskud forbød mig at svare derpaa. Efter at nu i Forgaars et i højeste Grad ondskabsfuldt og fornærmeligt Forslag af Gülich var vedtaget med stort Flertal, optraadte jeg og erklærede paa Dansk, at alt det, der var forefaldet i de sidste Dage, havde fremkaldt den Beslutning-hos mig fremtidig kun at betjene mig af det danske Sprog ved Forhandlingerne, og da jeg i Folkets Navn krævede som en Ret, at mine Foredrag skulde tages til Protokols paa Dansk, saa vilde jeg spørge Kommissarius, om de nuværende Hjælpesekretærer var i Stand dertil. Denne Tale slog som et Lyn ned i en Krudttønde, det var en uforglemmelig Scene. Kommissarius forsikrede, at han ikke havde forstaaet mig (jeg tror ogsaa virkelig, at han ikke forstaar Dansk, men des værre for ham og Kongen), hvorpaa jeg anmodede Falck om at oversætte min Tale for Kommissarius. Falck svarede haanlig, at han ikke vilde være min Tolk, Forsamlingen var tysk, mit Forlangende kunde ikke opfyldes, Protokollerne turde kun indeholde Tysk. Jeg gjentog fast og bestemt mit Forlangende. Omsider svarede Kommissarius, at han trode at have forstaaet mig, men han vidste ikke, om Hjælpesekretærerne kunde9

opfylde mit Forlangende.*) Nu erklærede Storm, at de af Forsamlingen valgte Sekretærer ikke vilde verificere en saadan Protokol. Andre skreg, at de ikke forstod mig, atter andre, at man fremtidig ikke vilde svare mig o. s. v. Jeg blev stadig staaende med Armene over Kors og svarede koldt og skærende: hvem der ikke vilde svare, kunde lade det være, hvem der ikke forstod mig, gjorde bedst i at vige sit Sæde for en anden, der forstod clet Sprog, som over Halvdelen af det slesvigske Folk talte. Falck brugte nu Magt, forbød mig at tale mere og erklærede Mødet for hævet. — I Morgen gaar Dansen atter løs. Jeg vil ikke vige eller vakle, komme, hvad komme vil. Mit Liv staar i Gucls Haand og er viet Fædrelandet ..."

Heller ikke i de to følgende Møder den 13. og 10. vilde Slesvigholstenerne tillade Lorenzen at tale Dansk, deres Forbitrelse steg, for hver Gang han talte. Skrig, Haan, Fornærmelser, Trusler, alt prellede af paa den koldblodige Ro, hvormed han „vedblev at tale Dansk" uden et Øjeblik at tabe Fatningen. End ikke Hertugen af Augustenborg undsaa sig ved at fornærme ham og deltage i Demonstrationerne. Præsidenten nægtede i Mødet den 14. at fremlægge et af ham indleveret Forslag, fordi det var skrevet paa Dansk, og i Mødet den 16. gik Præsidenten endog saa vidt, at han befalede Lorenzen at. tie, hvis han ikke vilde tale Tysk. Forgjæves søgte Lorenzen Beskyttelse hos den kgl. Kommissarius imod denne Vold. Mødet endte med, at Falck erklærede, at han vilde med Magt hindre Lorenzen i at betræde Stændersalen tiere. Reventlow-Criminil og Falck maa dog snart være komne til Erkjendelse af, at de vare gaaede for vidt, thi allerede en Time efter Mødet indbød Reventlow-Griminil Lorenzen til en privat Sammenkomst, og paa hans og Falcks indtrængende

*) En af dem var den endnu levende Generalmajor Johannes Harhou, den Gang Kaptejn.10

Forestillinger bekvemmede Lorenzen sig til ikke tiere at tage Ordet i Forsamlingen, forinden der forelaa en Afgjørelse fra Kongen, hvem Sagen skulde forelægges. Gjennem sin intime Ven, Professor Christian Flor i Kiel, og Kabinetssekretær Adler havde Lorenzen strax underrettet Kongen om, hvad der var sket, og den 19.

November indgav han en udførlig Klage til Kongen. „Det som har vakt Forsamlingens Vrede imod mig", skriver Lorenzen, „er min Bestræbelse for at forsvare Statens Enhed imod dem, som vil opløse Riget og deraf danne to særskilte Stater, og da jeg er vedbleven at opponere imod alle de Forslag og Amendements, som efterhaanden stilledes for at befordre dette Maal, er deres Harme imod mig gaaet saa vidt, at man i Forsamlingen har kaldt mig Landsforræder, og at Præsidenten har befalet mig at tie, da jeg herpaa vilde tage til Orde. Jeg besluttede da at tale Dansk i Forsamlingen, ikke af Trods eller for at drille, men ene og alene for i Gjerningen at vise mine nordslesvigske Landsmænd, at jeg ikke delte Forsamlingens Had og Haan imod deres Modersmaal ... I Folkets Navn, hvis naturlige Rettigheder man dybt har krænket, anraaber jeg Deres Majestæt om at tillade, at det halve Hertugdømmes Modersmaal maa nyde samme Ret i den slesvigske Stænderforsamling som det andet halves. Det vilde være et Tordenslag for det nordslesvigske Folk, om Deres Majestæt i dette Øjeblik vilde drage den beskyttende Haand bort, som hidtil har været dets Skjold imod Undertrykkelser". Kongen var naturligvis i Forvejen underrettet om Sagen af Reventlow-Criminil, der ikke havde undladt at fremstille den i det for Lorenzen ugunstigste Lys, ja end ikke havde undset sig ved at give dennes „haanlige Optræden" Skyld for, at Stænderne havde vedtaget Forslaget om Udslettelse af Mærket „Dansk Ejendom". Havde Kongen den Gang haft gode Raadgivere, som strax havde aabnet hans Øjne for den store Uret, der var begaaet, for den Haan, der var vist imod det danske11

Folk, og for den Fare for Staten, ethvert Tegn paa Svaghed nu kun vilde forøge, var maaske meget blevet anderledes. Men en energisk, patriotisk Raadgiver ejede Kongen ikke; i Stedet for at tage en rask Beslutning, indlod han sig paa langvarige Overvejelser og en vidtløftig Korrespondance med Reventlow-Criminil og Ørsted, som den Gang var kgl. Kommissarius ved Viborg Stænderforsamling, medens Lorenzen og de øvrige Deputerede, der var henviste til Uvirksomhed i Slesvig, i største Spænding afventede Kongens Afgjørelse. Jeg har haft Lejlighed til at gjøre mig bekjendt med en Række hidtil ukjendte Aktstykker i denne Sag i Rigsarkivet,' hvoraf det klarlig fremgaar, at Kongen i sit Hjærte stod paa Lorenzens Side og fandt Slesvigholstenernes Optræden „impertinent"; forgjæves søgte ogsaa Stemann og G. Tillisch at formaa Kongen til at give Lorenzen et lempeligt Svar; hans Frygt for, at Stænderne i Slesvig skulde løbe fra hinanden og derved berede ham Vanskeligheder, en Frygt, der stadig indpodedes ham af J. Reventlow-Criminil, drev ham til en af de halve Forholdsregler, der karakteriserede hans Regjering. I sit den 2. December 1842 daterede Svar paa Lorenzens Klage udtalte Kongen først, at han „ikke kunde billige" hans Optræden, fordi han ikke havde efterkommet Præsidentens Anordninger — hvormed der sigtedes til, at Lorenzen en Gang havde ytret nogle faa Ord, efter at Falck brutalt havde befalet ham at tie — rnen at han paa den anden Side ikke kunde indrømme Stænderforsamlingen Ret til at afgjøre i hvert enkelt Tilfælde, om en Deputeret maatte tale Dansk, da saadant stred imod de dansktalende Deputeredes „naturlige Rettigheder". For nu at sikre disse, forlangte Kongen Stændernes Betænkning om, hvorledes man kunde sikre de dansktalende Medlemmers virksomme Deltagelse, derved at deres Taler optoges i Protokollen i nøjagtig Oversættelse. Paa Muligheden af at anerkjende det danske Sprogs fulde Ligeberettigelse med det tyske i Stænderne synes Kongen ikke at12

have tænkt. Og dog betragtede Lorenzen Svaret som en Sejr over Modstanderne, hvad det efter Datidens Forhold vel ogsaa var. Stænderne ilede med at svare. I Betænkningen fraraadede de enhver Lovbestemmelse, der kunde give de dansktalende Medlemmer Ret til at tale Dansk, medens Minoriteten selvfølgelig forlangte fuldstændig Ligeberettigelse for begge Sprog.

I Viborg, hvor de nørrejyske Stænder samtidig var samlede, havde man hurtig faaet Underretning 0111 Begivenhederne i Slesvig. Lorenzen havde sendt Justitsraad With udførlig Beretning derom. Allerede den 21. November foreslog With, at Stænderne strax skulde bede Kongen om at antage sig den danske Nationalitet i Slesvig og skaffe Nationen Oprejsning for de den tilføjede Fornærmelser. Men Ørsted, som privat var bleven averteret af Falck, satte sig af al Kraft imod en saadan Beslutning, der da heller ikke kom i Stand. End ikke Debatten derom blev optaget i Stændertidenden. Ørsted forbød det, og Kongen sanktionerede Forbudet.

I Slesvig fortsatte Stænderne deres Forhandlinger til hen imod Jul — sidste Møde var den 21. December. Lorenzen, som i de sidste Dage af November var hjemme for at begrave sin Moder, der var død den 22.

November, deltog nu, efter at Kongens ovennævnte Reskript var kundgjort, af og til i Debatten, men til noget alvorligere Sammenstød kom det ikke tiere. Hvad han sagde, kjendes ikke. I Stændertidenden staar hver Gang kun: „Den Deputerede Lorenzen fra Haderslev talte derpaa Dansk". Kun Pøbelen i Slesvig diverterede sig en Aften med at bombardere hans Vinduesskodder med Flasker og Sten, da den vendte tilbage fra et Fakkeltog, der var bragt Prinsen af Noer paa Gottorp, og flere andre Aftener med Brøl og Skjældsord udenfor hans Vinduer, men personlig Overlast led hverken han eller hans Venner.

Kort efter Samlingens Slutning rejste Lorenzen til13

Kjøbenhavn i den Hensigt at søge at paavirke Kongen og hans Raadgivere til for Alvor at tage sig af den danske Nationalitet i Slesvig og at advare dem imod Slesvigholstenernes Rænker. Han havde ogsaa flere lange Samtaler med Kongen, for hvem han bittert beklagede sig over Embedsmændenes Optræden imod de danske Slesvigere. Frem for alt bad han Kongen om snarest at oprette danske Dannelsesanstalter, baade lærde Skoler og Seminarier i Nordslesvig, men opnaaede næppe positive Løfter af Kongen, hvis Natur sligt var imod. Noget lignende gjaldt Ørsted, med hvem Lorenzen ligeledes havde en lang Samtale, som heller ikke tilfredsstillede ham. Frygten for „Liberalismen" gjorde Ørsted blind for andre langt værre Farer. Selve Hovedstaden kom i livlig Bevægelse ved hans Ankomst, de bedste Kredse aabnede sig for ham; og ved en stor Fest paa Skydebanen den 4. Januar fejrede Stadens mest fremragende Mænd ham med store Hædersbevisninger. Naar han besøgte Teatret, rejste Publikum sig ved hans Indtræden, alle kappedes om at vise Modersmaalets Talsmand deres Erkjendtlighed. Det viste sig paa mange Maader, at Begivenhederne i Slesvig havde gjort et mægtigt og blivende Indtryk paa det danske Folk. Herpaa modtog Lorenzen ogsaa andre Beviser, idet der fra alle Kanter af Landet strømmede Adresser med talrige Underskrifter ind til ham med Tak for hans mandige Optræden i Stænderne. Bønderne i Fjelstrup ved Christiansfeld overrakte ham en Sølvpokal. Efter sin Hjemkomst udtalte han selv sin Taknemmelighed for alle disse Erkjendt-lighedsbeviser i en lang Erklæring i „Berl. Tid." , som sluttede med de Ord: „I kjære danske Brødre! Forfølger ikke det nordslesvigske Folk med eders Mistanke om dets virkelige Ønsker, og foragter det ikke, fordi det ikke er ivrigt nok for sit Modersmaals Liv og Ære! Men kommer det til Hjælp i Gjerningen, og Irættes ikke, fordi det ej er gjort med ringe Bistand eller en kort Deltagelse! Nægter os ikke eders Understøttelse, hvor vi bede om den; men14

arbejder ogsaa, saa vidt I forstaa og formaa, uden vor særskilte Opfordring, paa vor gode Sags Fremme! Med Frimodighed frembærer jeg i mine nærmeste Landsmænds Navn denne Bøn; thi vi bede ikke alene, vi tilbyde ogsaa. Naar dansk Nationalitet og Sprog kan bevares og styrkes i Nordslesvig, da er den største Fare fjærnet, der for Øjeblikket truer det danske Riges nationale Selvstændighed. Og eders og vor Kjærlighed til Fædrelandet er jo dog ikke blot. bunden til Landet og den ydre Natur, men ogsaa til den Aand og Sjæl, som der har hjemme, det, som udgjør Folkets Nationalitet. Lader os derfor forene vore Kræfter, for alvorligen at værne om det Fædreland, hvorved vort Hjærte hænger. Ikke altid koncentrerer Fædrelandet sig i Folkets kloge Styrere og modige Anførere, hvis Opfordring vi rolig kunne oppebie. Ofte er Fædrelandet en Enke, som vel kan elske og velsigne sine Børn. men ej forsvare dem; da føler enhver dygtig og modig Borger sig som den voxne Søn, der ene kan og derfor skal værne om den ellers værgeløse Moder". Hvor rammende er disse Ord ikke ogsaa i Nutiden.

Lorenzens Hjemkomst fejredes ved en stor Fest i Sommersted Kro den 21. Februar 1843, hvor Tanken om at kjøbe Skamlingsbanken til aarlige Nationalfester fremsattes af Hans Iver Staal til Taarning Mølle og fandt saa stor Gjenklang, at en Mængde Aktier strax tegnedes, og allerede den 6. Marts stiftedes Skamlingsbanke-Aktieselskabet, som endnu bestaar. Den første Fest paa Højskamling afholdtes den 18. Maj 1843, og her var det, at Kammerraad Johan Kristian Drewsen overrakte Peter Hiort Lorenzen et „af gode danske Markstykker hamret, kunstig forarbejdet Sølvdrikkehorn som et synligt Bevis paa taknemmelige Medborgeres Højagtelse". Aaret efter holdtes der Skamlings-bankefest den 4. Juli, den nordamerikanske Frihedsdag, og det var sidse Gang, Lorenzen optraadte offentlig. Men indtil sin Død vedblev han at være de danske Slesvigeres15

anerkjendte Leder. Han var Stifter af den nordslesvigske Forening (12. Juni 1843), af Rødding Højskole (12. Oktober 1844) og overhovedet Sjælen i hele Bevægelsen i Nordslesvig. I Stænderne kom han ikke mere.

Sprogpatentet af 29. Marts 1844, der kun gav de Deputerede, som ikke formaaede at udtrykke sig paa Tysk, Tilladelse til at tale Dansk, der paabød Førelsen af en tysk Protokol, i hvilken danske Taler skulde indføres i tvsk Oversættelse, og som endelig forbød at stille Andragender og Ændringsforslag paa Dansk, fyldte ham med en saadan Harme, at han trods sine Venners Overtalelser ikke var at formaa til at gaa til Stænderforsamlingen. I Virkeligheden havde Kongen ved dette Paabud ladet alle sine gode Forsætter om at give den danske Nationalitet i Slesvig nogen Ligeberettigelse med den tyske falde, de gode Løfter, han havde givet Lorenzen, var glemte, og Slesvigholstenernes Sejr var fuldstændig, Min Fader led umiskjendelig under denne store Skuffelse. Samtidig dermed forfulgte de tyske Embedsmænd ham med de smaaligste Chikanerier og Drillerier, medens man fra slesvigholstensk Side søgte at skade ham paa enhver tænkelig Maade. Min Broder — nuværende Generalmajor J. F. Lorenzen — og mig havde han allerede i Efteraaret 1843 maattet sende til Sorø paa Grund af daglige Mishandlinger i Skolen, og vi var derfor ikke hos ham de sidste to Aar af lians Liv. Hans stærke Konstitution undergravedes af den opslidende Kamp for Folkets Ret, og da han i den strænge Vinter 1845 efter en R.ejse i aaben Slæde til et Møde paa Landet i Rødding Højskoles Anliggender paadrog sig en heftig Brystbetændelse, svandt hans Kræfter hurtig, og Mandag den 17. Marts 1845 sov han hen. Nordslesvigske Bønder bar ham til Graven. Min Moder, som havde været ham en trofast Støtte i hans stærkt bevægede Liv, fulgte ham otte Aar efter i Døden og hviler nu ved hans Side.